

TIRA IQEDDSEN

Tabrat
n

Yahuda

32

Řexbar Ařebħan n Yeccu Lmasiħ

(Řeahd n Jdid s Trifit - s tira n tlatinit)

English Title: The Good News of Jesus Christ
(The New Testament in Tarifit - Latin script)

ISBN/EAN 978-90-807288-2-0

Amsawađ d iniy misen: www.tarifit.info

ver. 1.2

© 2009 DHIMH Multimedia

All rights reserved. Free and unlimited reproduction and distribution of this publication in whatever form is permitted if it serves the interest of the spread of the Good News of Jesus Christ, on the condition that the contents of this publication will not be changed and this same and complete copyright notice will be included and on the condition that its distribution does not serve any commercial purpose.

Marra řħuquq twađemnen. Itwasmeh ad itwagg wedlis-a eawed s eřam kuř ibriden u s marra tiřelli, mařa man aya ittiři di řtwee n uwezzee n Řexbar Ařebħan n Yeccu Lmasiħ maca nnebřa abeddeř n min dayes. Ittxeřř ad itwagg dayes řebda awař-a simant nnes marra zi řjihet n řħuquq am ittxeřř eawed belli awezzee nnes ad yiri nnebřa arbeħ d usebbeb.

Tabrat n Yahuda

Aseġem

¹Yahuda, ismey n Yeccu Lmasiħ d umas n Yaεqub, i inni itwařayan u twaqeddsen di Arebbi Tababat, inni itwaħđan di Yeccu Lmasiħ. ²areħmet d řehna d tayri ad daywem temmarni.

Cebbarem di liman, ħđam ixef nwem zi lkuffar d řeqjayeħ nsen

³A imeizzen, umi tuya cđarey maħend ad awem-d ariy x usenjem nney marra, ufiy belli ittxeřsa ayi ad awem-d ariy s uziyyar ħima ad temmenyem s jjeħd x liman i immewcen ict n twařa i řebda qae i imqeddasen. ⁴Minzi ca n iwdan xtuttřen yar daxeř, inni tuya itwazemmen i řħukm-a zi qbeř, aqqa nitni d lkuffar inni ibeddřen nniεmet n Arebbi nney deg ufucceħ, uca nekkaren wenni d řħakem weħdes, Arebbi d Siditney, Yeccu Lmasiħ.

⁵Maca xsey ad kenniw ssεeqřey, aqqa kenniw tettessnem man aya mliħ, belli Sidi, umi issenjem ij n weydud zi tmurt n Miřra, tuya issellek εawed inni war yuminen ca. ⁶Uca lmalakat tinni war ħđint azzay nsent amezwaru, xenni jjint tazeddiyt nsent, aqqa Sidi ibelleε xasent sadu tağest s snaseř iqqimen řebda i řħukm n wass ameqqran, ⁷am mammec Sudum d Gamurra d tineddam i d as-d innđen tinni tuya iqeħħben amecnaw tina uca đeffarent aysum nneđni, aqqa-tent din d lmatal, uca ksint leiqab n tnessi i řebda.

⁸Amenni εawed ina, am ttarjan, ssexmajen aysum, war qebbřen řsulťa n Sidi uca ttceqqafen di min ħares d aεuđi. ⁹Maca xmi lmalak imyar Mixayil tuya ittemcubbuc ak-d ibřis x arrimet n Musa, war izeim ca ad xas iħkem s uceqqef, xenni inna "Sidi ad cek ixεęř!"

¹⁰Maca ina ttceqqafen di marra min war ssinen uca min ssnen zi tťbiset, amecnaw lħayawanat ignawen, aqqa dayes iğa uhellek nsen. ¹¹Uct xasen, minzi nitni đfaren abrid n Qayin, đemεen di řmunet n uxeřtu n Balεam uca twaħelken deg uyewwuy n Kurax. ¹²Ina d ibeqqiden n řexmej deg uraren n tayri nwem, war ttředħin ca ad kiwem εeyyeden maħend ad arewsen ixef nsen. Aqqa-ten d iseynuten nnebřa aman, twaεarrnen ssa yar diha s usemmiđ, aqqa-ten d ticejjura i war itticken řyiğet deg řexrif, mmuten wiss

martayen uca twaqeřeen. ¹³Nitni d řemwaj ihajen n řebřar, inni issusufen ikuffan n řefđiřet nsen, aqqa-ten d itran weddaren inni umi tetwasewjed tubbarcent n tařest i řebda. ¹⁴Eawed Inux, wenni d wiss sebea zi Adam, ittnabba xasen, inna “Aqqa da yusi-d Sidi ak-d řuřuf n řuřuf n imqeddasen nnes, ¹⁵řima ad igg řřukm nnes x marra, řima ad isseqneř marra lkuffar inni iřan jarasen x řexdayem n lkufn nsen tinni iggin di lkufn nsen uca x wawařen iqeřen i zi ceqqafen imednab ikfaren đidd nnes.” ¹⁶Ina ttękkasen, ttęctcan x cwarti nsen, gguren řar nnecwat nsen, aqemmm nsen issawař s tuffet, ad ggen tiqedduřin i iwdan i tizi nsen. ¹⁷Maca kenniw, a imeizzen, eeqřem awařen i izzar ssiwřen zzaysen imazanen n Siditney Yeccu Lmasiř, ¹⁸inni d awem innan “Di zman aneggar ad din iřin inni istehezzan, inni i řa uyuren ełařsab nnecwat n řeqjařet nsen.” ¹⁹Aqqa d yina ittsebbaben amsebđi, iwdan n ddunnit-a, war řarsen bu Arruř. ²⁰Maca kenniw, a imeizzen, bnam ixef nwem di liman nwem iqeddsen ařtas, am tezzařam di Arruř Iqeddsen, ²¹uca řđam ixef nwem di tayri n Arebbi am tettrajam areřmet n Siditney Yeccu Lmasiř i tudart n řebda. ²²Iřim d arřimen x yinni ittcekkan, ²³uca senjmem inneđni, jebbdem ten zi tmessi, am tetteggwedem, tcarrhem tcamir i itwassxemjen zeg weysum.

Asemyar i Arebbi

²⁴Aqqa d wenni iřan d amzemmar řima ad kenniw iřđa mařend war tenedrifem ca, uca řima ad kenniw igg nnebřa řeib ztat i ueuři nnes s řefrařet imřaren, ²⁵aqqa-t d Arebbi weřdes, amsenjem nneř, ad řares yiři ueuři d tgeldit d řřulřa d jjeħd, aqqa řexxu uca i řebda qaę. Amin.

Ismawen n xemsa n idlisen n Musa

Amezwaru
Uffuy
Ayt n Lawi
Di Řexřa
Aeawed n Ccariaε

Isem aqudađ

Amz.
Ufy.
Law.
Řxř.
Aεa.

Idlisen n umezruy (=ttarix)

Yacuea
Řquđat
Raεut
1 řamwil
2 řamwil
1 Igeliden
2 Igeliden
1 Imezruyen
2 Imezruyen
Eizra
Nařamyā
Istir

Isem aqudađ

Yac.
Řqd.
Raε.
1 řam.
2 řam.
1 Igl.
2 Igl.
1 Imz.
2 Imz.
Eiz.
Nař.
Ist.

Idlisen n tiyit d usefru (=ccier)

Ayub
Izehhiden
Awařen Iwezznen
Ambarreř
Izři x izřan

Isem aqudađ

Ayb.
Izh.
Awř.
Amb.
Izř.

Idlisen n inabiyyen (=lanbiya)

Icaεya
Irmiya
Izřan s igejduren n Irmiya
řizqiyal
Danyal
Huciya
Yuwil
εamuř
εubadya
Yunus
Mixa
Nahum
Habaquq
řafanya
řaggayi
Zakariya
Malaxi

Isem aqudađ

Ica.
Irm.
Igj.
řiz.
Dan.
Huc.
Yuw.
εam.
εub.
Yun.
Mix.
Nah.
Hab.
řaf.
Hag.
Zak.
Mal.

Aṭṭas zeg wami itwabda di řxedmet n ttarjama n řectab iqeddsen s trifact. Deg ussegwas n 1887 idhar-d linjil s ufus n Matta s trifact uca deg ussegwas n 1890 idhar-d eawed linjil am mammec t yura Yuřanna. Ffřen-d idlisen nni s tnayen idsen s lřuruf n teerabt. Awarni man aya tetwassbedd řxedmet n ttarjama ařami niweđ řar uneggaru n řqarn eicrin. Di řweqt nni itwabda eawed di řxedmet n ttarjama uca ffřen-d ca n idlisen nneđni am “Řexdayem n rrusul” d “Tabrat n arrasul Bulus řar řmumenin i iřan di tendint n Ruma”. Dřaren-d idlisen nni ak-d kasitat. Uřa linjil n Matta d linjil n Yuřanna twasejllen di kasitat (sintat). Aṭṭas n iwdan sřin asent deg isseggwusa iedun u farřen s beddu n řexbar ařebřan n Yeccu Lmasiř.

Řexxu aqqa tetwakemmeř tterjama tmun n “Řeahd n Jdid” wenni d řexbar ařebřan n Yeccu Lmasiř, aqqa-t d linjil imun. Awař ‘linjil’ ix s ad yini řexbar ařebřan’. Di “Řeahd n jdid” nufa 27 n idlisen uca amezwura nsen d linjil s ufus n Matta, xenni linjil n Marku, linjil n Luqa u linjil n Yuřanna. Nitni d arebea imeřdaren n Lmasiř inni yuran marra min řrin u sřin zi tuddart n Yeccu Lmasiř umi tuya netta di ddunnit-a ařami řami itwaselleb u immut u itwassnekkar-d zeg imettinen uca itwassgaeed řar ujenna. Luka war iři ak-d Yeccu maca yura marra min isřa xas s usettef. Yura eawed adlis wiss xemsa umi qqaren “Řexdayem n Imazanen”. Imazanen nitni d rrusul n Yeccu Lmasiř uca awař ‘amazon’ d ij n wawař amaziy nican. Xenni awarni adlis n “Řexdayem n imazanen” aqqa din marra tibratin n umazan Bulus i tmesmunin (=lkanayis). Timesmunin nni d řyiřet n řxedmet i igga Arebbi s tbarreřt n Bulus i marra řegnus umi tuya isafar řar jwayeh n Asiya (=Turkiya) d Lyunan ařami yiweđ řar Ruma am umeřbus n qayřar. Yar uneggaru n “Řeahd n jdid” ad tafem tibratin n Yaequb, umas n Yeccu, uřa d tnayen n tebratin n Buřrus d řřata n tebratin n Yuřanna uřa d tabrat n Yahuda, umas n Yaequb wenni d umas n Lmasiř. Yar uneggaru qae aqqa din “Asargeb n Yeccu Lmasiř i Yuřanna”. Adlis-a ittarezem aney tawwart řar min i řa yiři deg wussan ineggura xmi i d řa yas Lmasiř.

“Řeahd n Jdid” (s 27 idlisen nnes) d “Řeahd Aqdim” (s 39 idlisen nnes) aqqa-ten d adlis d ijjen war izemmar ad itwayarz uca war din adlis nneđni i d aney immewcen mařend ad nessen marra min iřan i usenjem n bnađem. Adlis Iqeddsen wanita issawař aney x Lmasiř zeg umezwaru ař aneggaru am mammec netta eawed d amezwaru d aneggaru n marra min iřan. Adlis Iqeddsen iqqar s uqemmum n Lmasiř s yixef nnes “Nec d Alfa d Umega. d Amezwaru d Aneggaru, d Abeddu d Qeřtu”.

Řexxu umi tetwakemmeř tterjama n “Řeahd n Jdid”, nexs ad nwehheb marra asemřar d tessbiř d uqadi i Arebbi s yisem n Yeccu Lmasiř wenni i d aney iěawnen di řxedmet-a mani niweđ min tuya war nettriji.

Xenni nttettar zi Arebbi mařend ad yarzem uřawen d řeeqeřat n marra wi i řa iřaren awařen n wedlis-a mařend ad issen mečar imřar ssirr n Arebbi di Sidi Yeccu Lmasiř.

IMNAWAYEN (=awařen inni řmeena nsen d ijjen)

adlis (idlisen)	-	řectab (řectub)
akehhan (ikehhanen)	-	wenni ixeddmn di taddart n Arebbi
akud (ikuden)	-	ij n řqedd n řweqt
amazan (imazanen)	-	rراسل (rrusul)
ameddar (imeddaren)	-	řmaxřuq (řmaxřuqat)
amudar (imudar)	-	řhayawan (řhayawanat)
ameksa (imeksawen)	-	aniči (iničan)
amettiř (imettiřen)	-	anzi (inzan)
amezzuy (imezzuyen)	-	amejjun (imejjan)
amkacaf (imkacafen)	-	nnabi (lanbiya)
amnay (imnawen)	-	wenni ineddhen ayis
amsermad	-	amesyar (imesyar)
amusnaw (imusnawen)	-	lealim (leulama)
amsenjem	-	amsellek
amzarfu (imzurfa)	-	řqadı (řqudat)
asafar	-	amuddu
asebbab (isebbaben)	-	amenzi (imzenzan)
asebbih (isebbihen)	-	izři (izřan) n usebbeh
asenjem	-	asellek
asinagug (isinagugen)	-	řmejmeč (řemjameč) n Wudayen
awař (awařen)	-	taguri (tigura)
axerdus (ixerdusen)	-	ifri (ifran)
aydud (iyduden)	-	cceeb (ccueub)
azref (izerfan)	-	řqanun (řqawanin)
aealřar (iealřaren)	-	řmedbeř (řemdabiř)
aeuři	-	řezze
bnadem (iwdan, midden)	-	afgan (ifganen)
ddunnit	-	amađal
iřes (n tmaziřt)	-	tutlayt (n tmaziřt)
kacef - ikacef - ittkacaf	-	nabb, inabb, ittnabba
řharf (řhuruf)	-	asekkil (isekkilen)
řhurriya	-	tiřelli
řjawab	-	tamwarrit
awařen iwezznen	-	anzi (inzan)
nniemet	-	ttisar, arđa
nnhar	-	ass (ussan)
nneřq	-	agemmay
řebřar (řebřur) - řebřar amezyan	-	ill (ilalen) - ill agrakal
řeřtic	-	arbie
řexyar	-	timal
řearbun	-	ddiyyet
řeřdu (řeřdyan)	-	asengu (isenga)
simana (simanat)	-	imalass (imalassen)
ssiyasa	-	tasertit
ssuq (řeswaq)	-	agadaz (igadazen)
řsulřa (řsulřat)	-	tanbađt (tinbađin)
tageldit (tigeldin)	-	lmamlaka (lmamlakata)
tajeřidit (tijeřididin)	-	lmalika
takehhant	-	řxedmet n ukehhan
tamesmunt (timesmunin)	-	lkaniset (lkanayis)
tameyra	-	řřabet
tasmuyi	-	tudart n isemyřan d tesmuyi (řeubudiyya)
řqarn (řqurun)	-	ij n řmijař n řweqt n 100 iseggwusa
tamewci (timewca)	-	ariřalu (iriřaluten)
tanuwawact (nnuwawac)	-	ajejjig (ijejjigen)
tayri	-	řemhibbet, timexsa
tařarřt (tiyařřin)	-	ddbihet (ddbayeř)
tayuri	-	aseřmed (iseřmiden)
tazant	-	řxedmet n umazan
tiyit	-	řřikmet
třarřit	-	axřaq
ttarix	-	amezzuy (imezzuyen)

TIRA d TIYRI

LĤURUF (ISEKKILEN)

Aqqa din ca n lĥuruf s ict tneqqiĥt sadu nsen. Aqqa-ten d lĥuruf s ij n urekkez x nneĥq nsen. Ad newc ca n imedya:

ĥ - ĥenna niy ĥdam ċ - ċidd niy aċaċ z - zzi niy azru

ț - ațtas niy țtarf ș - șuċ (amedya: "Ișuċ usemmiċ")

Mařa negga ict n tqebbart tamezyant x lĥarf (˘), xenni lĥarf nni iffey-d zi lĥarf 'l' zi jjiĥet n tajit nnes. S uyenni nzemmar ten nențeq ammu:

ř - řkas (ad t nențeq: 'rřkas' niy 'lřkas')

ğ - ġiřet (ad t nențeq: 'djiřet' niy 'lřilet')

č - učma (ad t nențeq: 'utčma' niy 'ultma')

Imedya n ca n lĥuruf inneċni:

c - macina niy tcamma ε - emmarș niy emmi niy eenti

γ - řar șșbeĥ niy řull ('goal') - di ca n idlisen inneċni itwari lĥarf-a am 'gh' - 'ghar'

IMNAWAYEN (=awařen inni řmeena nsen d ijjen)

Yar uzeřmaċ ad tafed ict n lista n wawařen inni řmeena nsen eřaĥař d ijjen Xmi i ya țyared zeg wedlis-a i iwdan inneċni tzemmed ad tixċared zzaysen ĥima ad tessfehmed ktar min yuran. Mařa tufid awař 'rrasul' ihwen i inni ittesřan x wawař 'amazon', xenni tzemmed ad tbeddřed awař nni elařsab lista-ya xmi i ya țyared zeg wedlis-a. Mařa iejb ac 'uniči' ktar zeg 'umeksa', sexdem 'aniči' u mařa iejb ac 'nnhar' ktar zeg 'wass', xenni sexdem 'nnhar'. Mintra cek war tbeddřed ca řmeena, maca tessed ad tessiwċed areqqas nican řar inneċni waha, aqqa man aya d lmliĥ.

LĤURUF IMEQQRANEN

Deg wedlis-s nuri marra ismawen n iwdan d řegnus niy n tneddam d tmura d iřsawen d imucan d iyezran d řebĥur s ij n lĥarf d ameqqran řar umezwaru nsen. Ammu i netteġ s yisem n Arebbi d Yeccu Lmasiĥ d Arruĥ Iqeddsen. Zi jjiĥet isem n 'ibřis' negga it s ij n lĥarf d ameqqran ammu 'Ccițan' minzi di Tyunanit itwari isem-a uřa s ij n lĥarf ameqqran. Xenni aqqa din eawed ccwařen (ccițan s ij n lĥarf d amezyan) inni d ixeddamen n Ccițan ameqqran.

TIRA IMMEYŘEN

Mařa tufid tira immeyřen jar min yuran deg wedlis-a i war teġi jar teqbubin uřa nnebřa afessar řar sadu n tasna, aqqa-tt d awař niy ca n wawařen itwarnin ĥima ad tiři tiyri n twinest nni cwayt ihwen nnebřa mma ad din yiři ubeddeř n řmeena.

TIRA d AGEMMAY

D amezwaru ittxeșș ad tessnem belli ntari 'nnek' deg wemcan n 'nnec'. Xenni 'řkas nnek' aqqa-t d 'řkas i cek'. Mařa tessed, tzemmed ad t tnețqed ammu: 'řkas nnec'. Ammu i ya tafed eawed 'ddunnit', maca mři tufid ad tinid 'ddunnect' uca ammu tzemmed ad tegged ak-d wațtas n wawařen.

Tamesřact wiss tnayen d ta. Mařa tufid 'izra it' ad tinid 'izri t' niy 'inna as' ad tinid 'innas' niy 'inna yas'. Nessitim ad tfehmed ktar u ktar xmi i řa tdarrbed ixef nnek di tira d tiyri n tmaziyt.

Abaddun - Isem-a yusi-d zi tutlayt n teibranit uca ixs ad yini 'areyyeb' niy 'areddeğ'.

Alfa d Umega - Lħarf amezwaru d lħarf aneggaru n lħuruf n tutlayt tayunanit.

Akehhan (Ikehhanen) - Ikehhanen d inni tuħa ixeddmen deg uqıđun (di řexřa) niy di taddart iqeddšen (di Urcalim) n Arebbi. Nitni tuħa ħarřen i lħayawanat inni itwaqeddmen am tħarsin (=ddbayah) i Arebbi elahřab tiweřřa n Arebbi i iğan di tawrat n Musa. Marra ikehhanen n weyduđ n Israyil aqqa-ten zeg ayt n Lawi minzi Arebbi ixđar ayt n Lawi (ilawiyyen) ħima ad as iřin d ikehhanen sadu ttawrat. Azeğif n ikehhanen tuħa ittadef ħar uqeddas x uqeddas ict n twařa deg ussegwas waha ħima ad d iđħar qibač i Arebbi maca war iği nnebřa arucci n idammen minzi ttawrat teqqar aqqa war din bu weyřar n ddnub nnebřa arucci n idammen. Aqqa din ařtas n tmesřayin di tawrat (xemsa n idlisen n Musa) tinni ittweřřen i uqıđun iqeddšen d marra min dayes d řxedmet n ikehhanen d weebad i Arebbi. Xřar Tabrat i Ieibraniyyen 9 u 'Harun' d 'Ilawiyyen'.

Aqıđun iqeddšen - Arebbi yumur Musa maħend ad as iğg ij n uqıđun di řexřa wenni tuħa ineyyec Arebbi maħend ad dayes izdey di řweřt n weyduđ nnes Israyil. Iquwwar as-d s ij n weřray n ict n tečadřt d tazirart tacemřač i yuyren jar ibilaren. Daxeř n weřray aqqa din řemrah. Yar ztat n řemrah itwagg ij n uealřar n nnħas u awarni as ij n řbanyu i di sřiriden ikehhanen ixef nsen elahřab tiweřřa n Arebbi. Yar đeffar n řemrah tuħa din aqıđun iqeddšen. Aqıđun itwabđa s ij n warwaq deg uqeddas (ħar ztat n uqıđun ztat arwaq) d uqeddas x uqeddas. Deg uqeddas tetwaf ict n řtabra ak-d weyřum n wesscan d řendieř s sebea n řefnarat d tmejmart n řebxur ztat aqeddes x uqeddes mani itwassars řřenduq iqeddšen n řeahd i itwaggen jar Arebbi d weyduđ nnes Israyil. Di řřenduq nni itwaf dayes tnayen n teřwiħin n wezru, i xef tetwazemm ttawrat, uřa d tařřarct innewwcn n Harun d ij n uzenbiř s 'manna' wenni d ayrum i iwdan zeg ujenna kuř ass min ya yekk weyduđ n Israyil tuħa ittenneđ di řexřa n Sinayi. S man aya marra iğga Arebbi s ufus n Musa ij n lmalat n tmesřayin tinni tuħa ead inufaren. Aebad deg uqıđun tuħa s ifassen n ikehhanen d imednab u s tıřarřin n lħayawanat i zzayes war nzemmar ad netwassesřeh ak-d Arebbi. Yeccu Lmasiħ idweř řarney d akehhan d tařrařt nnebřa řreib qibač i Arebbi maħend ad zzayes netwassesřeh ak-d Arebbi ict n twařa i řebda. Xřar Tabrat i Ieibraniyyen 7, 8, 9 d 10.

Amazon - S teerabt qqaren as 'rrasul'

Amsfewwej - Amsfewwej netta d Arruħ Iqeddšen wenni tuħa i zi iwaed Yeccu Lmasiħ i imeħđaren nnes am inna "Xmi i d ħa yas Umsfewwej, wenni řarwem-d i ħa ssekkey zi Tbatat, Arruħ n tidett i d yusin zi yar Tbatat, xenni netta ad ayi iched. Ad tcehdem uřa d kenniw, minzi tuħa kenniw akidi zeg umezwaru." (Yuħ. 15:26,27; xřar eawed Yuħ. 14:15-26; 16:5-15)

Asewjed (Ass n usewjed) - netta d ass qbeř wass n ssebt d řeid n izmar n Basxa (xřar 'řeid n Basxa') min di ssewjedn Wudayen macca, sřiriden, yarđen arruđ ittweřřen i řeid.

Asewđas - Asewđas imsar mařa ij n bnađem itub u yumen di Lmasiħ. řmumen n jdid ad iched x liman nnes, xenni ad d ihwa deg waman (=iřzar niy ij n řbanyu ameqqran), netta ak-d iijen nneđni niħ ak-d ca n řmumenin (Mat. 28:18-20; Řex. 2:41; 8:26-40; 9:18; 10:44-48; 16:33; 1 Kur. 1:10-17). X uyenni neqqar belli netta itwasseyđes s waman. (Rum. 6:4; Řex. 16:31). Asewđas war iği d usenjem minzi bnađem ad itwassenjem s liman di Lmasiħ waha (Afa. 2:8), maca asewđas d čadet i liman di Lmasiħ.

Aysum (niy aksum) - Di řeahd n jdid nufa ařtas n twařawin awař 'aysum' umi řares 'řmeena' n ij n bnađem nnebřa Arebbi, nnebřa Arruħ n Arebbi, nnebřa Yeccu Lmasiħ. Wa d 'bnađem amednub'. Řeeks n 'weysum' d netta d 'Arruħ n Arebbi'. Xřar Rum. 8:6-17.

Aealřar - Aealřar amecnaw ij n řtabřa yueřan min xef twaqedđment tıřarřin i Arebbi umi qqaren s teerart 'řmedbeħ'. Aealřar tuħa di řemrah ztat i uqıđun niy ztat i taddart iqeddšen u tuħa ittetwabna zeg ukeccuđ n 'akasiya' (=ssant) iyeğfen s nnħas i war izemmar ad itwassecmeđ. Sadu uealřar sarřen timessi u sennej x uealřar twammarsent tıřarřin ħima ad iřint d ict n řefwaħet arđan i Arebbi. Xřar Ufy. 27:1-8; 38:1-7.

Beelzabul - Isem nneđni i Cciřan niy i arrays n ccwařen.

Firėun - Isem n řřakem n Miřra

Hades - Isem ayunani i řaxart niy i jahennama.

Harun - Umas n Musa wenni issiwřen ak-d Firėun amecnaw netta d uqemmun n Musa. Harun idweř d arrays n ikehhanen d amezwaru uca itwaxřeq-d zeg ayt n Lawi. Xzar 'akehhan' d 'Ilawiyyen' d Ufy. 4:10-17; Ufy. 28:1; 29; Law. 8,9;

Hirmis d Zayus - Ismawen n ca n lařnam n Iyunaniyyen. Hirmus itwasemma 'Mirkuriyu' zeg Irumaniyyen (Xzar Řex. 14:12).

Ibrahim - Netta d babas n Iřařaq d Ismael. Iřařaq d mmis elařsab řwaed n Arebbi, maca Ismael netta d mmis zi tayya, war ięi zi Sara tenni d tamyrn nnes d tawrit n řwaed zi Arebbi akis. Iřařaq yeji-d Yaequb i zi d itwaxeřřen 12 n iřenjiren nnes inni idewřen d 12 n tqebbař n Israyil. Ibrahim d Iřařaq d Yaequb nitni d řejdud n weydud n Israyil. Ibrahim tuřa iddar eřařař 1800 n iseggwusa qbeř twasit n Lmasiř řar ddunnit. Xzar Amz. 12-23; Yuř. 8:30-59; Rum. 4; Gal. 3; 4:21-31; Ebr. 11:8-19 u 'Israyil'.

Ifarisiyyen - Aqqa-ten d ict n tebridt di ddin n Wudayen tenni tuřa issekkwan ařas deg wussan n Yeccu Lmasiř. Nitni arnin ařas n tųuri d tweřša i ttawrat n Arebbi. Tuřa Lmasiř ittwebbax iten ařas di ssibbet-a. Xzar Matta 15 d 23; Luka 11:37-54.

Iřaduqiyyen - Aqqa-ten d ict n tebridt di ddin n Wudayen tenni tuřa issekkwan ařas deg wussan n Yeccu Lmasiř. S řeeks n Ifarisiyyen nitni war yuminen ca di tnukra zi řmewt u di lmalakat d řaryařat. Xzar Mat. 22:23; Mar. 12:18; Luq. 20:27 u Řex. 23:6-8.

Ilawiyyen (Ayt n Lawi) - Lawi ijen zeg teneac n iřenjiren n Yaequb. Xzar eawed 'akehhan' d 'Harun' d Law. 3, 4.

Inikulayiten - nitni d iwdan inni iffyen zeg webrid n liman di Lmasiř (Xzar Asa. 2:6; 2:15)

Israyil - Isem n jdid i iwca Arebbi i Yaequb awarni řami immney Yaequb ak-d lmalak n Arebbi s ģiřet (Amz. 33:29). Řmeena n isem-a wanita netta 'Arebbi immney di řtwee inu'. Yaequb tuřa d mmis n Iřařaq. Xzar Amz. 32:22-32, 49; Rum. 9,10,11; Asa. 7:1-8.

Ieibraniyyen (Aeibrani) - Ibrahim itwasemma 'Ibrahim Aeibrani' deg wedlis Amezwaru 14:13. Nufa isem-a di řeahd n jdid i di teęa 'Tebrat i Ieibraniyyen'. Aqqa nitni d Udayen inni yuminen di Lmasiř uca nefhem belli Udayen řesben isem-a d isem n ccan i ixef nsen. Řařř n isem-a řares tasyunt ak-d ij n umyag ('řfięř') n Taerabt d Teibranit 'eabara' wenni řmeena nnes 'izwa'. Aqqa izwa weydud (=cceb) n Israyil zi Miřra řar tmurt n Kanean.

Lařnam - lařnam d 'irebbiten' n ukeccuđ niy n wurey niy n ict n řřahjet nneđni.

Lmasiř - Isem wanita ixs ad yini 'Amedhun'. Awař ayunani iqqar 'Xristus'. Zic, řami tuřa Arebbi ixđar ij n umkacaf niy ajeęid niy ij n ukehhan i taddart nnes, iji it ad itwadhen zeg ij n umkacaf. Adhan-a tuřa isscen i iwdan belli Arebbi aqqa ixđar aryaz-a i ict n řxedmet d tameqqrant. Ayud (=cceb) n Israyil tuřa ittraja Lmasiř elařsab min d asen nnan imkacafen n zic. Asitem nsen, aqqa Lmasiř ad d yas, tuřa imeqqar deg wussan n řřukm n Irumaniyyen inni ieefsen x weydud n Israyil u x marra iyduden (=ccueub) n ddunnit.

Mamun (Řmamun) - Isem wanita řares ict n tesyunt ak-d 'tineacin' niy aqarri nsent di tudart n bnadem. Yeccu iqqar: "Kenniw war tzemmarem ad txdmem i Arebbi d 'Mamun'" (Mat. 6:24) uřa "X uyenni mařa war teęim d imtiqqan di min ięan n 'řmamun' ayeccac, wi daywem i ya ittiqqen di min ięan d tidett?" (Luk. 16:11). Xzar eawed Luk. 16:9,13.

Manna - Manna d aųrum i d iwdan zeg ujenna kuř ass. Marra Israyiliyyen ccin zzyay umi nnden di řeřa awarni řami řfyen zi Miřra ař ass umi udfen řar tmurt n Kanean. Arebein n iseggwusa tuřa teleen u zedyen di řeřa. Marra isseggwusa-ya Arebbi iwca asen aųrum kuř ass ammu (Ufy. 16).

Mmis n bnađem - Amkacaf Danyal iwca i Lmasih isem-a. Xzar Danyal 7:13-14,27; Mat. 17:21-37.

Mmis n Dawud - Udayen semman Lmasih wenni ttrajan s isem-a minzi řectab iqeddsen iqqar belli Lmasih ad iffey zeg ayt n ujeđid Dawud. Xzar 2 Sam. 7:12-16; Ica. 11:1-3; 16:5; Irm. 30:3-24; Rut. 4:13,14,17,21,22; 1 Imz. 17:11; Mat. 21:9.

Nniemet - Awař 'nniemet' di řeahd n jdid war ixs ad yini 'ařrum' maca ixs ad yini 'ttisar' niř 'arđa'. Mařa nenna 'Nniemet n Arebbi ad řarney tiři', nexs ad nini, aqqa dayney mmezri maħend arđa n Arebbi ad řarney yiři, waxxa war nesdiheđ ca arđa nnes, minzi neccin d imednab am Adam.

Řejdud n Wudayen - Aqqa d Ibrahim d Iřhaq d Yaequb inni iksin řwueud n Arebbi belli ayt n Ibrahim (elařsab řwæd) ad dewřen ij n řgens imřar ařtas i zzayes i řa ibarek Arebbi marra řegnus n tmutr. Xzar Luk. 20:37-38; Yuh. 8:30-59.

Řqendiř (n Wudayen) - Řqendiř-a tuřa immars deg wezyen amezwaru n uqidun iqeddsen zcat i arwaq uca qqaren as 'aqeddas'. Yares sebea n řefnarat i yareqqen řebda s zzecc n zziitun iřfan min řa yekk uqidun ibedd. Xzar Amz. 25:31-40; 27:20-21 u Asa. 1:9-20.

Řeid n Basxa - Deg wussan umi issuffey Arebbi řgens nnes Israyil zi Miřra yumur iten maħend ad yarsen ij n izmar di tudrin nsen, ad meshen idammen nnes řar řtarf n tewwart maħend lmalak n uhellek wenni i řa inřen marra imenza n iřenjiren n Miřra (man aya d řriřect wiss eecra n Arebbi x Imiřriyyen), war ineqq ca iřenjiren n Israyiliyyen. Xzar Ufř. 12. U ammu i imsar d řiřet i di mmuten marra imenza n Miřra, iffey řgens n Israyil zi Miřra ak-d marra imenza n iřenjiren nnes inni itwařsaren s idammen n izmar. Idammen n Lmasih dewřen aney-d d asenjem i kuř ijjen wenni zzayes i řa yammen.

Řeid n weřrum nnebrřa antun - Arebbi yumur i weydud nnes Israyil maħend ad eeyyden řeid-a deřya awarni i řeid n Basxa. Di sebea n wussan n řeid-a war tetten ca ařrum s wentun, maca ad tt ccen nnebrřa antun. Antun netta d ict n tteřwirt n dđanb. Wenni tuřa iffey zi Miřra war izemmar ad yecc ead ařrum s wentun uca wenni i řa iffey zi dđnub war izemmar ad yecc ead ařrum n dđnub. Xzar Amz. 13:1-10.

Řeid n Xemsin - Řeid-a n Israyiliyyen imsar xemsin n wussan awarni i řeid n Basxa. Řeid-a aqqa-t d řeid n řřabet n yirden. Xzar Law. 23:15-21. Řami d ihwa Arruh Iqeddsen zeg ujenna uca yudef deg wuřawen n imeħdaren n Lmasih (Řex. 2:1-4), tuřa Udayen tteeyyaden řeid-a uca ammu i nessen belli Arruh ihwa-d xemsin n wussan awarni i Basxa i tuřa imsaren deřya awarni ass min di immut Lmasih x řřalib.

Řeid n ureqqeđ d weđdarř n taddart iqeddsen - Xzar Yuh. 10:22. Řeid-a imsar di řmecta u tuřa řmijař nnes tmenya n wussan i di ttfekkaren Wudayen deg ureqqeđ (=aedarř) n taddart iqeddsen zi jdid s Yahuda Amakkabayi deg useggwas 164 qbeř Lmasih.

Samariya - Iwdan n Samariya war řin ca d Udayen maca udfen řar din zi barra. Tuřa din ředawet ařtas řar Wudayen d Isamariyyen. Xzar Luk. 9:51-56; 10:25-37; Yuh. 4:1-42; Řex. 8:4-25.

Sidi - Isem-a yus-d zeg ij n wawař ayunani 'Kuriyus', min ixs ad yini 'Sidi' niř 'Mas'. Imeħdaren n Lmasih řařan as s uweqqar 'Sidi'. Awař 'Sidi' yares eawed ij n řmeena yueřan umi ittceyyar řar Arebbi s yixef nnes am Bab n marra min iřan. Ammu neqqar 'Sidi Arebbi' min ixs ad yini belli Arebbi aqqa netta d Bab n marra u x marra .

Sudum d Gumurra - Tnayen n tneddam yareddeđ itent Arebbi deg wussan n Lut, ayyaw n Ibrahim. Arebbi issenjem Lut d tnayen n řenjirin nnes zi tmesi d řecbareyyet i iwdan x tneddam nni. Tamřart n Lut temmut umi texzar řar řeffar xmi arewřen zi tendint, tteřtarř, tedweř d ij n ubilar n tmeřařt. Xzar Amz. 19.

Ssebt (Ass n ssebt) - Arebbi yareyyeř deg wass n ssebt zi marra řexdayem i igga umi igga ijenwan d dđunnit deg umezwaru. S ttawrat yumur Arebbi i weydud (=cceeb) nnes Israyil maħend ad weqqaren ass n ssebt am ij n wass n ureyyeř i řebda. Xzar Amz. 2:2,3; Ufř. 20:8-11; 31:12-17; Law. 23:1-3; Tiř. 5:12-15.

Sunhidrin - Lmehkama tameqqrant n Wudayen dayes sebein n imeqqranen d imyaren n řgens uca azeřif n ikehhanen netta d arrays n wegraw. Irumaniyyen jjin ten ad hekmen x tmesřayin n Wudayen u tuya řarsen ij n uqarri imyari d řgens. Sunhidrin iřkem x Yeccu s řřukm n řmewt nnebřa mma ad afen uřa d ij n uđřem i issdaheřen řřukm-a. Mat. 26:57-68; Mar. 14:53-65; Luk. 22:63-71.

Šřalib - Tuřa řmewt x řřalib ij n řeiqab n Irumaniyyen i ibarraniyyen mařend ad ten sšiggweden ařřas. Tuřa řeiqab-a yewear ař řřarf minzi ticti n řweqt ař i řa temsar řmewt d tazirart ařřas. Mat. 27:33-44; Mar. 15:22-32; Luk. 23:33-43; Yuh. 19:16-37.

Šřenduq iqeddšen n řeahd - Šřenduq-a tuřa deg uqeddas x uqeddas uca twafen dayes tnayen n teřwiřin n wezru i xef tetwazemm ttawrat uřa d tayyarct innewwcn n Harun d ij n uzenbiř s 'manna'. X tqebbart nnes bedden tnayen n 'xirubin' inni d imeddaren am lmalakat inni s ifriwen nsen ssduřyen taqebbart uca xezřaren řar taqebbart. Xřar Ufř. 37:1-9.

Yeccu - Qqaren as s teibranit 'Yacue' u s tgrigit 'Yesus'. Isem-a ixs ad yini 'Arebbi d asenjem' niy 'Arebbi issenjem'. Xřar Mat. 1:21; Luk. 1:33-35.

Tagelda - Awař-a ixs ad yini 'tizemmar igellden' niy 'šřulřa igellden'. Wenni iřan d ajeřid x ij n tmurt aqqa netta iřřef 'tagelda' x tmurt nni, min ixs ad yini aqqa řares šřulřa igellden x tmurt, izemmar ad yumur marra imezday n tmurt nni elahsab řřanun n tmurt.

Takehhant - Řředmet n ukehhan. Xřar 'akehhan'.

Tamejmart n řebxur - Tamejmart n řebxur n wurey tuřa ztat arwaq deg uqıđun iqeddšen i zzayes tessgaeeed ict n řefwařet n řebxur tasebřant i arđa i Arebbi (Xřar Ufř. 30:1-10; Asa. 8:3-5)

Tamesmunt - Nettet d lkaniset n Lmasiř. Marra mani i řa munen řmumenin di Lmasiř řima ad as eebbden, aqqa din temsar ict n tmesmunt deg yisem n Lmasiř. Eawed marra řmumenin jjiem tteggan arrimet nnes tenni iřan zi Arruř uca ammu nitni d tamesmunt nnes niy lkaniset nnes i war iřan waha mani mma munen lmasiřhiyyen maca tamesmunt eawed d marra řmumenin di Lmasiř i iřan řexxu uca tuřa-ten iđennađ uca ad din iřin tiwecca. Xřar Kul. 1:15-20; 1 Kur. 12.

Taqeddast - Wenni iřan d amqeddas aqqa dayes taqeddast war dayes bu dđanb. S tidett myir Arebbi war dayes uřa d ict n jjuret n dđanb. Taqeddast nnes war řares bu umezwar d uneggar, aqqa tekmeř. Umi Lmasiř izeddey deg wuř n bnađem s liman dayes, xenni ad tiři taqeddast n Arebbi d bnađem nni wenni yumen. Ead ittuxeřř as ad tedweř tqeddast n Lmasiř i izeddyen dayes řar marra tudart nnes min řa yekk iddar di dđunnit-a. Nřařa abrid řar taqeddast ktar s wawař 'tuqeddsi' i imsaren xmi ndarreb ixef nney mařend ad nedweř di šřiffet n Lmasiř. Xřar Ebr. 12:14; 1 Buř. 1:15; Asa. 4:8.

Tasegda - Nessen belli Ibrahim yumen zi Arebbi uca Arebbi iřesb as t-id d tasegda (Xřar Rum. 4). Wanita ixs ad ini belli Arebbi iřseb Ibrahim d ij n bnađem nican ztat i uyeřbub nnes. Man aya war iři minzi Ibrahim war ixđi ca, maca minzi yumen di min tuřa d as iwaed Arebbi. S uyenni nzemmar ad nini belli 'Arebbi issegged Ibrahim s liman', war iři s řexdayem.

Tazant - Řředmet n umazan. Xřar 'amazon'.

Ttawrat - Ttawrat temmewc i Musa. Itwassgaeeed Musa jar Arebbi d weyduđ nnes Israyil s teneac n tqebbař nnes inni iffyen zi Miřra uca řřfen ttawrat n Arebbi deg wedrar n Sinayi. Awař 'ttawrat' ssmant nnes ixs ad yini 'tařuri' niy 'aseřmed', aqqa-tt d tařuri n Arebbi i weyduđ nnes, mammec d as i řa eebbden u mammec i řa dđaren arendađ uyeřbub nnes. Di řeahd aqđim n wedlis iqeddšen nufa xems idlisen n Musa inni iřan d ttawrat n Arebbi i weyduđ (=cceb) nnes. Xřar Ufř. 19, 20.

Tuqeddsi - Wenni idewřen d amqeddas aqqa netta deg webrid řar taqeddast ktar. Xřar 'taqeddast'. Xřar Rum 6:19, 22; Ebr. 12:14.

ŘEQYAS d ŘWUZENAT d TINEACIN

ŘEQYAS n TZUGGART d TIŘU d ŘUEŘA d WAĀAY			
s Tarifit	s Tyunanit	řqedd	idlis, udem, leadad
uyiř (iyağen)	'pixus' (πιχυς)	46-55 cm	Mat. 6:27; Luk. 12:25; Yuh. 21:8; Asa. 21:17
mayl	'milyun' (μιλιον)	1478, ⁵ mitru	Mat. 5:41
astadi (istadiyyen)	'stadiyun' (σταδιον)	185 mitru	Mat. 14:21; Luk. 24:13; Yuh. 6:19; 11:18; Asa. 14:20; 21:16
tiddi (tiddiwin)	'orgiya' (οργυια)	1,85 mitru	Řex. 27:28
ŘEQYAS n WAMAN d IMENDI d ZZEET			
ağarrař (iğarrařen)	'xistus' (ξεστης)	0,55 litru	Mar. 7:4,8
řmud (řemdud)	'mudiyus' (μοδιος)	8,75 litru	Mat. 5:15; Mar. 4:21; Luk. 11:33
řmud (řemdud)	'satun' (σατον)	13 litru	Mat. 13:33; Luk. 13:21
amitrit (imitriten)	'mitritis' (μετρητης)	39,4 litru	Yuh. 2:6
taxancet n yirden	'kurus' (κορους)	394 litru	Řiz. 45:11,14; Luk. 16:7
řmud (řemdud)	'xuyniks' (χοινικες)	1,1 litru	Asa. 6:6
abidaw (ibidawen)	'batus' (βατους)	39,4 litru	Luk. 16:6
ŘWUZENAT			
arđeř	'litra' (λιτρα)	327, ⁵ gram	Yuh. 12:3; 19:39
'talent'	'talentiyayus' (ταλαντιασιος)	20-40 kilu	Asa. 16:21
TINEACIN			
n Wudayen	n Iyunaniyyen	n Irumaniyyen	ass-a (2009)
1 'lebta' (ařuldi n nnħas) Mar. 12,42; Luk. 12:59; 21:2		azyen kwadrant	1 dirham
2 'lebta'		1 kwadrant (ařuldi n nnħas) Mat. 5:26; Mar. 12:42	2,5 dirham
		1 ařuldi (pinning) ('assariyun' n nnħas) Mat. 10:29; Luk. 12:6	9 dirham
	1 draxma (ařuldi n nnuqart) Luk. 15:8	1 ddinar	145 dirham
	dubel n draxma (2 draxma) (=đđariba i taddart iqeddsen) Ufğ. 30:11-16; Mat. 17:24	2 ddinar	290 dirham
	1 statir (=4 draxma) Mat. 26:15; 27:3,5-9	4 ddinar	580 dirham
	1 ařđeř (=100 draxma) 'mina' n nnuqart - Luk. 19:13-25	100 ddinar	14500 dirham
	1 talent Mat. 18:24; 25:15-28	58-80 ařđeř n wureğ niğ nnuqart	870.000 dirham

TKARÐA n ISRAYIL deg wussan n YECCU LMASIÐ

